

Mia Jansen (a), Davina Vos (a) & Guido Cajot (b)

(a) KASOG Regina Mundi

(b) Katholieke Hogeschool Limburg

Contact: mia.jansen@reginamundi.be

davina.vos@reginamundi.be

guido.cajot@khlime.be

Taalklaar voor het hoger onderwijs? Het taalbeleid van de secundaire school *Regina Mundi* (Genk)

De stijgende taalheterogeniteit in de klassen van vooral, maar niet uitsluitend, stedelijke gebieden stelt ons onderwijs op de proef. Al is elke school en elke klas uniek, toch ook weer niet zó uniek dat er geen vergelijkbare scholen met vergelijkbare uitdagingen elders zijn. Het is wat eigen aan onderwijs om, als 200 leraren in 200 scholen dezelfde oefening moeten voorbereiden, dat ook 200 keren gebeurt, los van elkaar. Er zijn scholen met veel GOK-kinderen die grote leerwinsten boeken. Hoe doen ze dat? Laat andere scholen met vergelijkbare moeilijkheden aandeelhouder in die winsten worden. (uit: *Samen taalgrenzen verleggen*, minister van onderwijs, Pascal Smet, 22 juli 2011)

1. Een inleiding en historische schets

Dit is het taalverhaal van *Regina Mundi*, een secundaire school in Genk, traditioneel een van de meest multiculturele regio's van Vlaanderen. Genk kende door zijn mijnverleden verschillende immigratiegolven. Waar in het begin van de mijnontginningen hoofdzakelijk mijnwerkers van Belgische origine in dienst waren, groeide al snel de nood aan arbeidskrachten. Na de Eerste Wereldoorlog werden de eerste mijnwerkers uit het buitenland aangetrokken, vooral uit Polen, Tsjechië, Joegoslavië, Hongarije en Italië. De Italiaanse gemeenschap is nu nog steeds de grootste en omvat zowat 10.000 van de 65.000 inwoners van Genk. Na de mijnsluiting ontstonden er andere industrieën en werd Genk aantrekkelijk voor nieuwe groepen migranten, nl. Turken en bevolkingsgroepen uit de Maghreblanden (= landen uit het noordwestelijke deel van Afrika). Die migranten van de tweede en derde generatie hebben op dit moment de meeste problemen op het gebied van scholing en werkgelegenheid. Dat heeft ook te maken met de migratiehuwelijken, waarbij steeds weer nieuwe ouders naar de regio Genk komen die de taal niet machtig zijn en het schoolstelsel niet kennen. De ouders kunnen hun kinderen niet helpen en ondersteunen bij de studiekeuze, terwijl dat net heel belangrijk is voor studiesucces.

Regina Mundi is een school in het centrum van Genk met enkel technisch secundair (tso) en beroepssecundair onderwijs (bso). Het opleidingsniveau van de ouders is opvallend laag. In het schooljaar 2010-2011 hield de school bij 609 moeders een bevraging naar het hoogste opleidingsniveau en dat leverde volgende gegevens op:

diploma moeder	
lager onderwijs niet af	65
lager onderwijs af	129
lager secundair onderwijs af	189
hoger secundair onderwijs af	193
hoger onderwijs af	33

Figuur 1: Scholingsgraad van de moeders (*Regina Mundi*).

De thuistaal is een belangrijke indicator voor studiesucces, want wie sterk is in taal, is ook sterk in studies. Op dat vlak is er dus duidelijk een probleem bij de leerlingen van *Regina Mundi*, want in 34% van de gezinnen is de spreektaal van de moeder een andere dan het Nederlands; voor de vaders geldt dat 30% een andere taal dan het Nederlands spreekt.

2. Een extra boost voor taalbeleid

De secundaire scholen in Vlaanderen waren de afgelopen jaren geregeld het mikpunt van kritiek op verschillende vlakken. Niet in het minst werd het taalbeleid van de scholen onder vuur genomen, omdat de leerlingen die afstudeerden, onvoldoende 'taalklaar' bleken om te starten in het hoger onderwijs. Professionele en academische bacheloropleidingen verwachten van instromende studenten een academische taalvaardigheid, wat betekent dat ze in staat moeten zijn om lessen te volgen, de betekenis van woorden in de syllabi te begrijpen, informatiebronnen te raadplegen, schriftelijke opdrachten uit te voeren, mondelinge en schriftelijke examens af te leggen... Niet zelden is de toegenomen instroom van studenten uit het tso en het bso een van de aangevoerde redenen om te verklaren waarom het slaagpercentage van eerstejaarsstudenten bijzonder laag is. *Regina Mundi* voert daarom al vele jaren een actief taalbeleid om de leerlingen uit de negatieve spiraal van sociale ongelijkheid en uitsluiting weg te krijgen, want "Taalarmoede is kansarmoede" (Doornaert 2009). In plaats van mee te gaan in de vaak gehoorde verzuchtingen van leerkrachten dat het allemaal toch geen zin heeft, koos de school er voor om extra acties te ondernemen op verschillende niveaus.

Tijdens het schooljaar 2010-2011 kreeg het taalbeleid een nieuw elan met een sterk engagement van de directie en de taalcoördinatoren en was er ondersteuning van de nascholer van de Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim).

3. Een taalbeleid op maat van iedereen

De voorgaande jaren liepen heel wat acties op *Regina Mundi* die de leerlingen moesten helpen om hun taalvaardigheid te ontwikkelen. Wat ontbrak, was een strategische visie met daarin doelstellingen voor de verschillende actoren in de school: directie, leerkrachten en leerlingen. Voor een school met een meerderheid aan anderstalige en meertalige leerlingen is ouderbetrokkenheid zeer belangrijk en daarom wordt een actieve communicatie met ouders gevoerd. De taalcoördinatoren en de directie schreven, onder begeleiding van de taalondersteuner van de KHLim, een taalbeleidsplan uit. Hierin werd duidelijk beschreven wat de visie op taalbeleid is, waarom een taalbeleid op school moet, wie de betrokken actoren zijn en welke acties er op korte en middellange termijn ondernomen moeten worden. Het taalbeleid richt zich op alle leerlingen, autochtonen zowel als allochtonen, waarbij voor iedereen de lat hoog moet liggen: *Goed* voor de sterken, sterk voor de *zwakken* (Vandenbroucke 2007). Het taalbeleid moet stimuleren, maar ook corrigeren en bijsturen. Het gaat hierbij om een gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij leerlingen met taalachterstanden een dwingend advies krijgen om taalremediëring te volgen, maar zelf ook het engagement en de motivatie moeten tonen om aan hun taalvaardigheden te werken. Concreet betekent dat dat alle leerlingen een taaltoets afleggen en, indien nodig, een aangepast traject volgen. Hiervoor is in eerste instantie de klastitularis verantwoordelijk, maar daarnaast moeten alle leerkrachten ook taalbewuste leerkrachten zijn.

Gedurende het schooljaar lag de focus op de schooltaal en meer bepaald op de woordenschat die leerkrachten gebruiken in hun lessen. Het taalontwikkeland vakonderwijs met aandacht voor vaktaalwoorden en schooltaalwoorden was het onderwerp van de pedagogische studiedag, maar kwam ook terug in de vakgroepwerking en werd geïmplementeerd in de klas bij de leerlingen. Aan het einde van het schooljaar moest een toets duidelijk maken of dat ook gelukt was. Daarnaast bleven de vroeger opgestarte ondersteunings- en remediëringsacties zoals 'het leeseiland', 'het maandelijks taalthema', 'het studie-eiland' en 'de taalprikkel' verder lopen. Een belangrijke rol was weggelegd voor twee ervaren taalleerkrachten die concreet met de leerlingen aan de slag gingen na schooltijd. Zij zorgden voor taalondersteuning op maat en ontwikkelden, op basis van de noden van de leerlingen, specifiek materiaal en gevarieerde begeleidingstechnieken. Aan het einde van het schooljaar evalueerden de taalcoördinatoren het gevoerde taalbeleid met de directie, de twee taalleerkrachten en de nascholer en in onderling overleg werden de beleidslijnen voor de toekomst uitgeschreven.

4. En nu?

Regina Mundi heeft van het taalbeleid een van haar troeven gemaakt en kiest hier bewust voor omwille van de sociaaleconomische noodzaak. Het taalbeleid focust op competentieontwikkeling van de leerlingen om het taaldeficit aan te pakken, maar stimuleert ook doelbewust het taalontwikkelen vakonderwijs. De rol van alle partners van het taalbeleid, namelijk de ouders, leerlingen, leerkrachten en directie wordt in het taalbeleidsplan beschreven. Immers, het engagement van iedereen die betrokken is bij het onderwijstraject van de leerling is niet vrijblijvend, maar een noodzaak.

De taalslogan van de school, *Samen de helling op*, geldt meer dan ooit, omdat alle leerlingen een eerlijke kans moeten krijgen om met kans op succes door te stromen naar het werkveld of naar het hoger onderwijs.

Referenties

- Doornaert, M. (2009). "Taalarmoede is kansarmoede". In: *De Standaard*, 9 november 2009.
(online raadplaagbaar op www.destandaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=4U2HJ8GI).
- Vandenbroucke, F. (2007). 'De lat hoog voor talen in iedere school'.
(online raadpleegbaar op www.klascement.net/talen/artikels/10034/?previous).

Ronde 7

Joanneke Prenger & Kees de Glopper
ETOC, R.U. Groningen
Contact: c.m.de.glopper@rug.nl
j.prenger@rug.nl

Schrijven om te leren bij Nederlands, Geschiedenis en Science

1. Inleiding

In 2009 is het Expertisecentrum taal, onderwijs en communicatie (Etoc) gestart met het project *Schrijven om te leren bij Nederlands, Geschiedenis en Science* (verder te noemen SotL-NGS) op het Werkman College in Groningen. Binnen dat project worden